

צוואות הודיות – מבט פרקטי

מרצה: עו"ד יהונתן קניר, משרד עו"ד קניר ושות'

i. הסדר צוואה הודית – כללי

1. ת"ע 101750/06 ב'ס' נ' היועמ"ש (ניתן ביום 13.9.06).
מי רשאי לערוך צוואות הודיות?
2. ע"א 576/72 שפיר נ' שפיר (ניתן ביום 27.6.73).
פירוש ביטוי "בני זוג" בצוואות הודיות
3. בע"א 290/78 וינסנקר נ' אדלמן (ניתן ביום 3.9.79 מפי כב' השופט ח. כהן).
הוראה המגבילה את שינוי הצוואה – לפני התיקון
4. ע"א (נצרת) 3245/03 ע.מ. נ' היועמ"ש אפו' הכללי (ניתן ביום 11.11.04 מפי כב' השופטים נ. ממון וג. לוי).
בני זוג בני אותו מין נכללים בהגדרת "ידיעים בציבור" במסגרת ס' 55 לחוק הירושה
5. ע"א 1022/90 היועמ"ש נ' כהן ואח' (ניתן ביום 4.2.93 מפי כב' השופט מ. שמגר).
מי יהיו הזוכים לאחר ההסתלקות מהצוואה ההודית?
6. ע"א 4714/90 וייספלד נ' וייספלד, כב' השופט מ. שמגר (ניתן ביום 26.6.94).
יש לתת פירוש מרחיב לביטוי 'הוראות אחרות' שבסעיף 53 לחוק הירושה
7. ת"ע (חי'י) 15472-02-13 פלוניות נ' פלונית, כב' השופט ב. ברגר (ניתן ביום 22.7.17).
ריכוך דרישת הכתב בהודעת ביטול
8. ת"ע (ת"א) 62398-12-13 פלונית נ' אלמונית, כב' השופט י. שקד (ניתן ביום 7.7.14).
תנאי לביטולה של צוואה הודית, לאחר שאחד מבני הזוג הלך לעולמו ולפני שחולק עיזבונו

ii. הוראת "יורש אחר יורש"

1. תמ"ש 4111-03-12 ס' נ' ס' ואח', כב' השופטת ד"ר ו. בן שחר (ניתן ביום 20.3.14, פורסם ב"נבו")
לא קיים איסור דיספוזיציה של הנכסים הנמצאים בידי היורש הראשון והוא רשאי לעשות בירושה שקיבל כבשלו.
2. תמ"ש 2191-06-12 צ. נ' פ, כב' השופטת א. זייטניצקי רקובר (ניתן ביום 20.3.14, פורסם ב"נבו")
באם לא נכתבה בצוואה הגבלה מפורשת, מוטל נטל נכבד על המבקש להוכיח קיומה של הגבלה שכזו.
3. תמ"ש 1360-07 ה' נ' ש, כב' השופטת א. מירז (ניתן ביום 24.5.12, פורסם ב"נבו")
מעצם ההסדר של "יורש אחר יורש" אין כל מגבלה על שימוש בנכסי העיזבון, למעט שלילת זכות יורש שני ע"י עריכת צוואה.
4. ת"א 50891-07-11 עינב ואח' נ' קרן ואח', כב' השופט א. פרקש (ניתן ביום 25.11.13, פורסם ב"נבו")
היורש הראשון רשאי לעשות בחייו כאוות נפשו בחלקו, גם אם ייפגע מכך היורש השני, אך הוא מנוע מלגרוע מזכויות היורש השני בדרך של צוואה.
5. ת"ע 11845-09-16 א' נ' א', כב' השופט ש. בר יוסף (ניתן ביום 10.10.17, פורסם ב"נבו")
צוואה הודית כשהמנוחים לא קבעו יורש אחר.
6. ת"ע 44975-09-13 עזבון המנוח מ.ש ז"ל נ' לה, כב' השופטת ש. גליק (ניתן ביום 10.2.2014, פורסם ב"נבו")
הוראת סעיף 8 אינה רלוונטית לצוואה שאין בה הוראה ליורשים לאחר פטירת שני המצווים.

7. תמ"ש 11180/00 **ברבר אברהם נ' שי יוסף**, כב' השופט ש. שוחט (ניתן ביום 12.6.01).
בתקופת הביניים היורש הראשון רשאי לעשות ברכוש כבתוך שלו, עם זאת, אין בכוחו לשנות מהוראתו של המוריש, אין הוא יכול לקבוע כי במותו הרכוש יעבור לאדם אחר.
8. ת"ע 51045-10-12 **פלוניס נ' אלמוני** (ניתן ביום 19.11.13).
משזכה היורש הראשון, גורל הרכוש נתון בידי וְהוא רשאי לעשות בו כרצונו
9. ת"ע (בי"ש) 1491/07 **ד.א. נ' מ.ק.**, כב' השופטת ג. לוין [ניתן ביום 28.11.10, פורסם ב"נבו"]
היורש "הראשון" רשאי לעשות במה שקיבל כבתוך שלו והשני לא יזכה אלא במה ששייר הראשון אלא אם כן ישנה הוראה בצוואה המגבילה את כוחו של הראשון לעשות בנכס כבתוך שלו.
10. ת"ע 47090-08-17 **פלוני נ' פלונית**, כב' השופט י. שקד [ניתן ביום 16.4.18, פורסם ב"נבו"]
האם יש להורות על סילוק על הסף של תובענה למתן צו לקיום צוואה מאוחרת, לאחר שהיורש הראשון לא הסתלק וקיבל לידי את הרכוש בצוואה הדדית? התשובה נענתה בשלילה.
11. תמ"ש (נצי) 41725-02-13 **מ.פ. ז"ל נ' א.א.** כב' השופט א. זגורי (ניתן ביום 17.2.15)
מה דינה של צוואה מאוחרת – ביחס להוראת יורש במקום יור.
12. תמ"ש 2830/99 **אלמוניס נ' פלוניס**, כב' השופטת בוהדנה (טרם פורסם).
בחינת משקל צוואה הדדית תחת עקרון תום הלב

iii. זכותו של בן זוג שחתם על צוואה הדדית לשנות את צוואתו אל מול אינטרס ההסתמכות של בן הזוג השני

1. ע"א 249/75 **לנה לביא נ' יפה** פד"י ל' (2) 188
2. ע"א 541/85 **עזבון יונה רובין נ'**, כב' השופט ש. לוין תק-89 (3) 66.
3. ת"א 844/94 (י-ם) **אברהם שרון נ' יהודית ורש**, דינים מחוזי כרך כו(4), 408 - פסקה 5(ח).
4. ע"א 4402/98 **מלמד נ' סלומון** פ"ד נ"ג (5) 703, 709.
5. ע"מ 4282/03 **לרנר נ' פייר** תק - על 2005 (2) 3557, בעמ' 3560.
6. תמ"ש 45880/06 **נ.ר. נ' א.ר.**, כב' השופטת ט. סיון [ניתן ביום 30.11.10, פורסם ב"נבו"]
7. ת"ע 110040/08 **עזבון המנוחה ב.פ. ז"ל נ' מ.ב.**, כב' השופטת מ. דהן [ניתן ביום 30.1.11, פורסם ב"נבו"]
8. ע"א 5003-11-10 **ט.ג. נ' ש.ס.**, כב' השופט י. שקד [ניתן ביום 29.10.12, פורסם ב"נבו"]
9. ת"ע 3040/01 **עזבון הולנדר יחיאל ז"ל** כב' השופט י. גרניט (13.10.02, פורסם בתקדין).
10. רע"א 3130/05 **יורשי המנוחה א'ר' ז"ל נ' האפו' הכללי** (ניתן ביום 14.9.06).
11. בע"מ 10807/03 **זמיר נ' גמליאל** (ניתן ביום 29.10.03 מפי כב' השופט).
12. ע"א 598/75 **רזניק נ' רזניק** פ"ד לו(1) 749, 751 - ז.
13. ת"ע 2990/07 **ד'ש' נ' א'ג'** (ניתן ביום 21.4.10).

iv. חקיקה

חוק הירושה, תשכ"ה-1965

v. ספרות

1. א. שבת, א. שבת, **ירושלם – עסקאות בירושה עתידה וצוואות הדדיות** (2006).
2. ש. שוחט, נ. פינברג, י. פלומין, **דיני ירושה ועזבון** (2014).
3. ש. שילה, **פירוש לחוק הירושה תשכ"ה-1965**.
4. א. ברק, **פרשנות במשפט**.